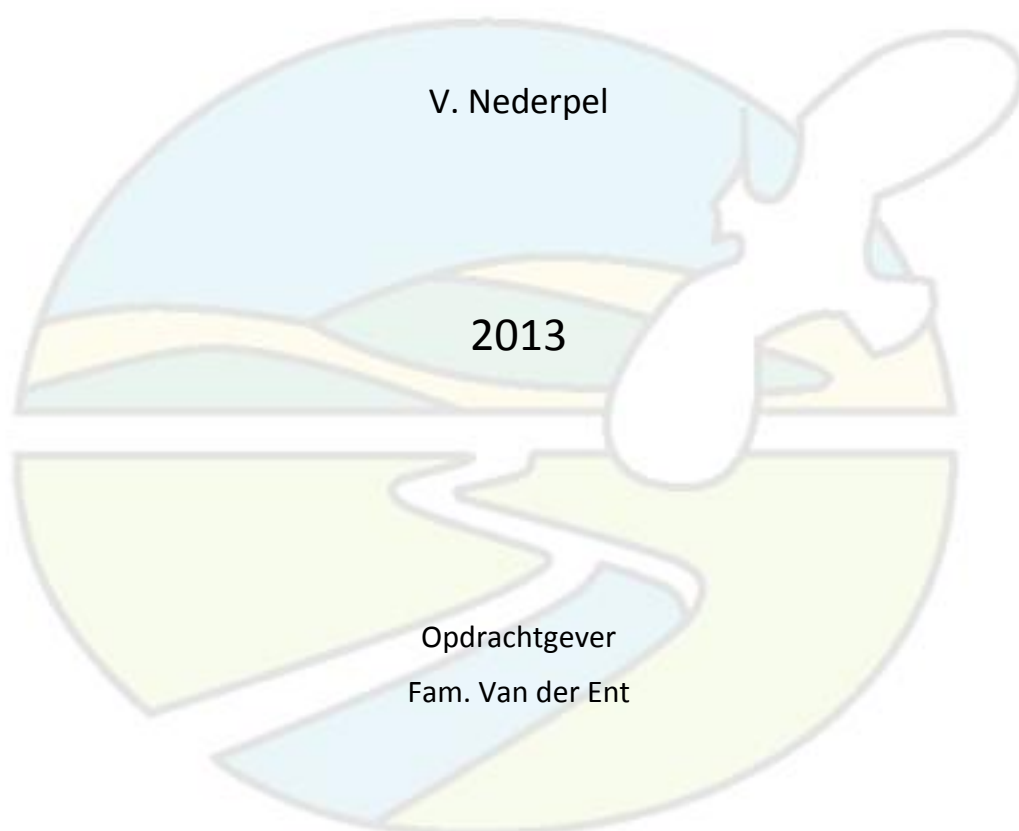

Visinventarisatie Zorgwoning Oude Weg te Rhoon

Inventarisatie in het kader van de Flora- en faunawet

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2013

Versie	Datum
Concept	6-11-2013
Eindrapport	21-11-2013

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G

Hazenkoog 35-A

2295 RV Kwintsheul

1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	6
1.3	Ligging van het onderzoeksgebied	6
1.4	Leeswijzer	6
2	Methode	7
2.1	Vissen	7
3	Vissen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4	Wetgeving	13
4.1	Europese wetgeving	13
4.1.1	Habitatrichtlijn.....	13
4.1.2	Vogelrichtlijn	14
4.2	Landelijke wetgeving	15
4.2.1	Natuurbeschermingswet 1998.....	15
4.2.2	Flora- en faunawet	15
4.2.2.1	Zorgplicht	15
4.2.2.2	Verbodsbepalingen	16
4.2.2.3	Vrijstellingen	16
4.2.2.4	Ontheffingsmogelijkheid	16
4.2.2.5	Gedragscode	18
4.2.2.6	Broedvogels.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.2.3	Overige bescherming.....	18
4.2.3.1	Ecologische hoofdstructuur.....	19
4.3	Procedure	19
4.3.1	Vergunningaanvraag Natuurbeschermingswet 1998.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3.2	Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet.....	19
4.3.3	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.....	19
5	Conclusie en aanbevelingen	21
6	Literatuur	23
Bijlage 1	Verspreidingskaart beschermde vissen	24

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het voorkomen en de verspreiding van (beschermde) vissoorten binnen het onderzoeksgebied.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

In Figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied aangegeven. Voor een beschrijving van het plangebied en de aanwezige biotopen wordt verwezen naar De BEER & NEDERPEL, 2013.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de methode beschreven volgens welke het visonderzoek is uitgevoerd en welke factoren de onderzoeksresultaten kunnen hebben beïnvloed. In hoofdstuk **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** worden de resultaten besproken van het onderzoek. In hoofdstuk 4 wordt het algemene kader beschreven waarbinnen flora en fauna in Nederland zijn beschermd. Tot slot worden in hoofdstuk 5 de belangrijkste conclusies uit de resultaten genoemd. Tevens worden op grond van het geldende beschermingskader aanbevelingen gedaan hoe om te gaan met de gevonden resultaten. Na de conclusies volgt een lijst met geraadpleegde en relevante literatuur.

2 Methode

Het doel van de visseninventarisatie was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de meest recente versie van het protocol voor inventarisaties zoals is opgesteld door Gegevensautoriteit Natuur (GaN). In Tabel 1 zijn de bezoeksdata's en de geleverde inspanning te vinden.

Tabel 1.

Bezoeksdata's, weersomstandigheden en opzet van het vissenonderzoek in Zorgwoning Oude Weg te Rhoon in 2013.

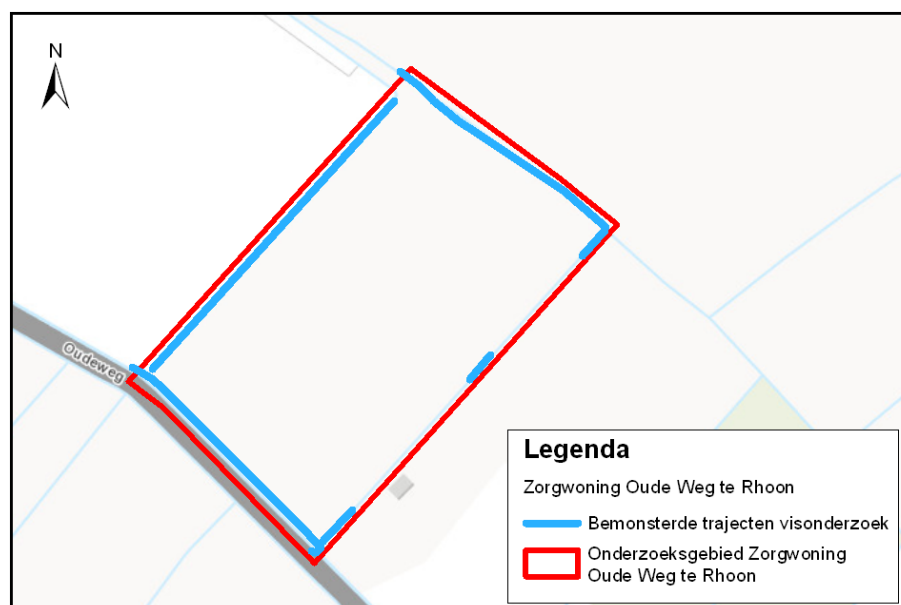
Datum	Tijd	Weer	Opzet
29-10	12:00-16:00	Wisselvallige bewolking, ZW3, 17°C	Eén persoon met elektrovisapparaat

Er is bemonsterd op locaties en in biotopen waar zich de hoogste trefkans voor de beschermde soorten voordoet. Het vissen gebeurt staande in het water, gekleed in een isolerend waadpak. Zodoende kan in het open water, onder de oevervegetatie en onder holle oevers gevisd worden. Veel vissoorten houden zich schuil op dergelijke plaatsen. De precieze ligging van de bemonsterde trajecten in het onderzoeksgebied staan aangegeven Figuur 2.

Er is gebruik gemaakt van de methode 'elektrisch vissen'. Hierbij wordt al staande in het water een elektrisch spanningsveld gecreëerd met behulp van een installatie die op het lichaam gedragen wordt. Door het spanningsveld worden vissen verdoofd en onbewust gestimuleerd om naar het speciaal hiervoor ingerichte vangnet te zwemmen. Het toepassen van deze methode is ook effectief in water met veel obstakels (bijvoorbeeld afval, takken of grote hoeveelheden vegetatie). Ook laten juist de snellere, grotere en vrij zwemmende exemplaren zich makkelijker vangen.

Figuur 2.

Bemonsterde trajecten tijdens de visseninventarisatie van Zorgwoning Oude Weg te Rhoon in 2013.

Uiteraard zijn eventuele zichtwaarnemingen van bijvoorbeeld Snoek en Karper meegenomen in de resultaten. Doordat deze inventarisatie in het najaar is uitgevoerd kunnen er éénzomerige exemplaren van de wat grotere en vrijzwemmende soorten worden gevangen.

De determinatie vond plaats in het veld. Alle vangsten en waarnemingen zijn op veldkaarten ingetekend. Daarbij is de classificatie uit Tabel 2 aangehouden.

Tabel 2.

Abundantieklasse voor faunakartering.

Abundantieklasse	Aantal exemplaren
1	1
2	2-5
3	6-10
4	11-20
5	>20

3 Resultaten

Een overzicht van de aangetroffen vissen staat in Tabel 3. Er zijn negen vissoorten gevangen, waaronder twee beschermde, de Kleine modderkruiper en de Grote modderkruiper. De verspreidingskaart van de beschermde vissen is te vinden in Bijlage 1. Tevens zijn er enkele larven uit het 'groene kikker complex' aangetroffen, een algemene amfibiesoort.

Hieronder wordt het voorkomen van de aangetroffen beschermde vissen besproken. Ook worden andere noemenswaardige soorten genoemd. Er worden daarbij enkele karakteristieke uiterlijke en ecologische kenmerken van de vissen genoemd.

Tabel 3.
Vastgestelde soorten vissen met bijbehorende indicatie van de aantallen in onderzoeksgebied Zorgwoning Oude Weg te Rhoon in 2013.

Soort	Abundantieklasse	Aantal	Beschermd
Ruisvoorn	3	6-10	
Zeelt	5	>20	
Kleine modderkruiper	4	11-20	x (HR II)
Snoek	5	>20	
Driedoornige stekelbaars	5	>20	
Tienddoornige stekelbaars	5	>20	
Grote modderkruiper	3	6-10	x (HR II)
Marmergrondel	5	>20	
Baars	4	11-20	

3.1 Kleine modderkruiper

De Kleine modderkruiper is een vissoort met een voorkeur voor een zandige bodem en enige modderlagen in de nabijheid. Daarnaast is een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie in combinatie met een glooiend verloop van de oever zeer gunstig voor deze soort.

De Kleine modderkruiper staat in Tabel 2 van de Flora- en faunawet en bijlage II van de Habitatrichtlijn.

In het onderzoeksgebied van Zorgwoning Oude Weg te Rhoon werd de Kleine modderkruiper vooral aangetroffen in de watergang langs de Oude Weg, aan de zuidwest zijde van het gebied. De soort is hier regelmatig aangetroffen waardoor gesproken kan worden van een algemeen voorkomen van de soort. De Kleine modderkruiper is bekend uit de omgeving en komt in de omgeving van het onderzoeksgebied algemeen voor (DEN BOER & NEDERPEL, 2008).

Gezien de plannen zoals bij opdrachtverstrekking meegeleverd zullen voorgenomen werkzaamheden betrekking hebben op de lokaal aanwezige Kleine modderkruipers. Echter, gezien de algemene aanwezigheid van de soort in de omgeving zijn effecten op populatieniveau minimaal.

Een Kleine modderkruiper wordt maximaal 15 cm lang en heeft een vlekkenpatroon aan de zijkant van het langwerpige lichaam.

3.2 Grote modderkruiper

In onderzoeksgebied Zorgwoning Oude Weg te Rhoon is de Grote modderkruiper regelmatig aangetroffen. Het betreft in totaal de vangst van 8 exemplaren in de sloot aan de noordwest kant van het gebied. De sloot vormt een scheiding tussen een boomgaard en een moestuin/ boomweide. De sloot is sterk dichtgegroeid met Waterpest en heeft een redelijke sliblaag en een goed ontwikkelde oevervegetatie. Dit biotoop is ontstaan uit extensief beheer en het feit dat de sloot geïsoleerd is ten opzichte van andere watergangen. Ondanks dat de sloot voldoet aan het biotoop voor de Grote modderkruiper, was het daadwerkelijk aantreffen van de soort onverwacht en spectaculair, gezien deze geheel niet bekend was uit de omgeving. Dit maakt deze waarneming bijzonder en waardevol.

Voor het voortbestaan van deze kleine en geïsoleerde populatie van deze bijzondere vissoort, is het van belang dat de genoemde karaktereigenschappen van de betreffende sloot behouden blijven. Voor verdere handvatten tot behoud van deze populatie, zie hoofdstuk 5.

De Grote modderkruiper leeft in dichtbegroeide wateren met een dikke modderlaag. In veel gevallen gaat het hierbij om poldersloten met een dichte vegetatie van waterpest, Aarvederkruid, hoornblad en fonteinkruiden. Ook ondiepe en dichtbegroeide oeverzones kunnen geschikt leefgebied zijn.

De Grote modderkruiper is een soort die extreme omstandigheden in het watermilieu kan doorstaan. Extreme omstandigheden zoals

(tijdelijke) zuurstofloosheid en grote pH-schommelingen doen zich vooral voor in sloten met een dikke baggerlaag en een rijke submerse vegetatie. De Grote modderkruiper is onder dergelijke omstandigheden in staat zichzelf in een levenloze staat te houden (lethargie). In deze staat komt het metabolisme van de vis tot stilstand en wordt de behoefte aan zuurstof minimaal. Andere aanpassingen van de Grote modderkruiper in dit kader zijn huid- en darmademhaling (lucht inslikken).

Deze soort is erg moeilijk te inventariseren als gevolg van zijn verborgen levenswijze en de eigenschap om zich bij onraad in de modder te verbergen. Deze levenswijze heeft een lage trefkans als gevolg.

De Grote modderkruiper is zwaar beschermd en wordt genoemd in Tabel 3 van de Flora- en faunawet en bijlage II van de Habitatrichtlijn. Tevens is de soort als Kwetsbaar beschreven op de Rode Lijst.

Gevangen Grote modderkruiper in het onderzoeksgebied, de Grote modderkruiper is met een maximale lengte van 35 cm een stuk groter dan de Kleine modderkruiper. Overige kenmerken zijn de duidelijk zichtbare bekdraden en de strepen over de lengte van het slangachtige lichaam. Rechts de betreffende sloot waarin een populatie van de soort voorkomt.

3.3 Marmergrondel

Marmergrondel is een exoot (komt van nature niet voor in Nederland) en behoort tot de familie van de grondels. De Marmergrondel wordt circa 12 cm groot. Kenmerkend voor de soort zijn de buisvormige neusopeningen.

De soort komt oorspronkelijk uit het gebied rond de Kaspische- en Zwarte Zee. Via het Main-Donaukanaal (dat in 1992 is aangelegd) heeft de soort het stroomgebied van de Rijn bereikt. In 2002 is de marmergrondel voor het eerst in Nederland gesignaleerd en de soort breidt zich nu snel uit. De marmergrondel wordt in Nederland gevonden in de grote rivieren, uiterwaardplassen, kanalen, sloten en beken. Plaatsen met stenig substraat of waterplanten worden geprefereerd.

De Marmergrondel is een exoot maar geniet internationale bescherming vanuit de Bern conventie (bijlage 3) maar is niet opgenomen in de landelijke Flora- en faunawet. Deze soort kan gezien zijn internationale bescherming het best opgevat worden als juridisch zwaarder beschermd als in Tabel 2 van de Flora- en faunawet.

In onderzoeksgebied Zorgwoning Oude Weg te Rhoon is de Marmergrondel zeer regelmatig aangetroffen, maar slechts in één watergang langs de Oude Weg.

Figuur 3.

De Marmergrondel is een exoot welke zich sterk uitbreidt in Nederland.

4**Wetgeving**

In dit hoofdstuk wordt een algemeen beeld geschetst van het beschermingskader voor flora en fauna. Bij de conclusies zal nader worden ingegaan op de voor dit onderzoek relevante onderdelen.

De belangrijkste landelijke wetgeving voor flora en fauna valt uiteen in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet welke beide (gedeeltelijk) zijn gebaseerd op Europese wetgeving.

In de Natuurbeschermingswet 1998 (uit 2005) is de bescherming van gebieden geregeld. In deze wet worden de bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming uitgewerkt, aangevuld met landelijk om andere redenen beschermde gebieden.

In de Flora- en faunawet (uit 2003) is de bescherming van soorten geregeld. In deze wet worden de bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn ten aanzien van soortbescherming uitgewerkt, aangevuld met een aantal landelijk te beschermen soorten.

Rode lijsten hebben vooral een signaalfunctie en zijn op de eerste plaats bedoeld als een instrument om de aandacht in beleid en beheer te richten op bedreigde en kwetsbare soorten binnen een bepaalde plant- of diergroep. Plaatsing van een soort op een Rode lijst heeft uitsluitend een beleidsmatig karakter en geen juridische gevolgen.

4.1 Europese wetgeving**4.1.1 Habitatrichtlijn**

De Habitatrichtlijn wordt algemeen beschouwd als de richtlijn waarin de bepalingen van de Conventie van Bern uit 1982 in het Europees Gemeenschapsrecht zijn omgezet. De Habitatrichtlijn heeft zowel een gebiedsbeschermend doel als een doel met betrekking tot soortbescherming.

Gebiedsbescherming

De Habitatrichtlijn is gericht op de realisatie van een coherent Europees ecologisch gebiedennetwerk, het zogenaamde Natura 2000-netwerk.

Hiervoor dienen de EU-landen in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aan te wijzen, soms in combinatie met Vogelrichtlijngebieden (zie §4.1.2). Als speciale beschermingszones worden alleen gebieden aangewezen met natuurlijke vegetaties (habitats) genoemd in Bijlage I van de Habitatrichtlijn en/of de leefgebieden van diersoorten die zijn genoemd in Bijlage II (zie kader).

Kader

*Bijlagen van de
Habitatrichtlijn*

Bijlage	Omschrijving
Bijlage I	In deze bijlage staat een lijst met beschermde vegetaties (habitats) waarvoor Habitatrichtlijngebieden worden aangewezen. In Nederland gaat het om 51 habitattypen.
Bijlage II	In deze bijlage staat een lijst met 50 diersoorten en 4 plantensoorten waarvoor beschermde gebieden moeten worden aangewezen.
Bijlage III	Deze bijlage geeft diverse wetenschappelijke selectiecriteria voor de onderlinge beoordeling van mogelijke beschermingszones. Deze criteria hebben vooral te maken met de mate van representativiteit, de oppervlakte, de mate van instandhouding en de herstelmogelijkheden van de habitattypen.
Bijlage IV	In deze bijlage staat een lijst met 86 diersoorten en 4 plantensoorten waarvoor de lidstaten beschermingsmaatregelen moet nemen.
Bijlage V	In deze bijlage staat een lijst met 43 plantensoorten en 19 diersoorten waarvoor exploitatie en onttrekken aan de natuur -indien nodig- moet worden gereguleerd.

De aanwijzing van gebieden als speciale beschermingszone heeft een aantal gevolgen. Zo dienen de EU-landen maatregelen te treffen zodat de natuurlijke vegetaties (habitats) en/of de leefgebieden van de te beschermen soorten zich verder kunnen ontwikkelen. Binnen de aangewezen gebieden kunnen plannen of projecten die 'significante negatieve gevolgen' op deze ontwikkeling hebben alleen worden toegestaan indien ze een dwingende reden van groot openbaar belang vertegenwoordigen en indien is aangetoond dat er voor het plan of project in kwestie geen alternatief is. Bovendien moeten als vergoeding voor de natuurwaarden die worden aangetast compenserende maatregelen worden getroffen om de samenhang van het Natura-2000-netwerk te waarborgen.

Soortbescherming

De Habitatrichtlijn beschermt soorten die voorkomen in Bijlage IV. Hierin zijn soorten opgenomen waarvoor geen verplichting geldt om hun leefgebied als speciale beschermingszone aan te wijzen maar die wel op een andere wijze bescherming behoeven. Zo dienen de EU-landen voor deze soorten onder meer een verbod in te stellen op de beschadiging of de vernieling van hun voortplantings-, groei- en rustplaatsen en moet een verbod gelden op het vangen, vernielen en doden van deze planten en dieren.

4.1.2 Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn verplicht de lidstaten van de Europese Unie de instandhouding te garanderen van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Europese verdrag van toepassing is.

Artikel 4 van de Vogelrichtlijn bevat, net als de Habitatrichtlijn, de verplichting tot het aanwijzen van zogenaamde speciale beschermingszones. Deze worden 'Vogelrichtlijngebieden' genoemd.

Vogelrichtlijngebieden zijn vervolgens, vaak samen met Habitatrichtlijngebieden, ingevoegd in het Natura 2000-netwerk.

4.2 Landelijke wetgeving

4.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

In deze wet is landelijk de bescherming van gebieden geregeld en hierin zijn sinds 1 oktober 2005 ook de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn uitgewerkt. De Natuurbeschermingswet kent drie typen gebieden, waarvan het eerste het meest voorkomt:

- ♣ Natura 2000-gebieden (opnieuw begrensde samenstelling van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden).
- ♣ Beschermde natuurmonumenten.
- ♣ Gebieden die de Minister van EZ aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van verplichtingen op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn) zoals bijvoorbeeld 'Wetlands'.

Activiteiten in Natura 2000-gebieden mogen geen significante gevolgen hebben op beschermde waarden van deze gebieden. Echter, ook activiteiten in de buurt van Natura 2000-gebieden mogen als gevolg van zogenaamde 'externe werking' geen significante gevolgen hebben op deze gebieden.

Gevolgen zijn 'significant' wanneer de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied op lange termijn niet gerealiseerd kunnen worden.

Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort dan wel de kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, kan sprake zijn van significante gevolgen.

De instandhoudingsdoelstellingen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten van de Natura 2000-gebieden.

4.2.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is het nationale wettelijke kader dat de soortbeschermende bepalingen van de Habitatrichtlijn in nationaal recht heeft omgezet.

De soortenlijst die volgt uit deze Europese bepalingen is door de Minister van EL&I aangevuld met een extra aantal landelijk te beschermen soorten.

4.2.2.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de Flora- en faunawet is de zorgplicht (artikel 2), die stelt "dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan

vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

4.2.2.2 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent verschillende verbodsbepalingen:

- ♣ Het is verboden wilde planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- ♣ Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen, dan wel opzettelijk te veront- rusten (artikel 9 en 10);
- ♣ Het is verboden van beschermde diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikel 11) en iets dergelijks geldt voor eieren (artikel 12).

4.2.2.3 Vrijstellingen

De Mol is vrijgesteld van de verboden van de artikelen 9 t/m 11 en daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis vrijgesteld in of op gebouwen of daarbij behorende erven.

Er zijn daarnaast nog een aantal andere algemene soorten aangewezen die vrijgesteld zijn van de verboden van de artikelen 8 t/m 12, indien werkzaamheden worden verricht in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik of van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor deze soorten hoeft dan geen ontheffing te worden aangevraagd, maar de zorgplicht blijft onverminderd gelden. Dit wordt het ‘lichte beschermingsregime’ genoemd, geldend voor de zogenaamde ‘Tabel 1-soorten’ (zie kader ‘Tabellen van de Flora- en faunawet’. Voor een precies overzicht van soorten in de tabellen zie:

<http://www.dasenboom.nl/pdf/soorten%20FFW%20tabel%203.pdf> of http://www.hetInvloket.nl/txmpub/files/?p_file_id=37183 of http://www.hetInvloket.nl/txmpub/files/?p_file_id=41764).

4.2.2.4 Ontheffingsmogelijkheid

Ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting zoals het aanleggen van woningbouw- of bedrijventerreinen, kan beschadiging of vernieling tot gevolg hebben van de voortplantings- en rustplaatsen van de in

het gebied voorkomende (beschermde) soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet verkregen worden.

Als er beschermde soorten voorkomen uit **Tabel 2** of **Tabel 3** (zie kader 'Tabellen van de Flora- en faunawet') én als het niet mogelijk is door middel van verzachtende en/of compenserende maatregelen schade aan deze natuurwaarden te voorkomen, dan is ontheffing vereist.

Als door het nemen van voldoende verzachtende en/of compenserende maatregelen geen schade optreedt (te beoordelen door het Ministerie van EZ!), hoeft geen ontheffing te worden verkregen.

De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het bevoegde gezag (Ministerie van EZ) op grond van de volgende punten per beschermingsregime of soortgroep:

Tabel 2:

- ♣ In hoeverre treedt schade op?
- ♣ Komt 'de gunstige staat van instandhouding' in gevaar?

Tabel 3 én voorkomend in Bijlage IV Habitatrictlijn

- ♣ In hoeverre treedt schade op?
- ♣ Is er een wettelijk belang zoals bescherming flora en fauna, volksgezondheid, openbare veiligheid of dwingende redenen van

Kader

Tabellen van de Flora- en faunawet

Tabel	Omschrijving
Tabel 1	Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als "bestendig beheer en onderhoud", "bestendig gebruik" of "ruimtelijke ontwikkeling", geldt een vrijstelling voor de soorten uit Tabel 1. Voor deze activiteiten hoeft dan geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere dan hierboven genoemde activiteiten is voor de soorten uit Tabel 1 wel een ontheffing nodig.
Tabel 2	Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als "bestendig beheer en onderhoud", "bestendig gebruik" of "ruimtelijke ontwikkeling", geldt een vrijstelling voor de soorten in Tabel 2, <u>mits</u> activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Als de functionaliteit van de voortplantings-, rust- en/of vaste verblijfplaats niet kan worden gegarandeerd en men niet in het bezit is van een dergelijke gedragscode, is voor de soorten in Tabel 2 een ontheffing nodig.
Tabel 3	Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als "bestendig beheer en onderhoud" of "bestendig gebruik", geldt een vrijstelling voor de soorten in Tabel 3 <u>mits</u> activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als "ruimtelijke ontwikkeling", en de functionaliteit van de voortplantings-, rust- en/of vaste verblijfplaats kan niet worden gegarandeerd, dan is voor Tabel 3-soorten een ontheffing nodig. Ook voor vogels geldt deze zware toets.

groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten?

- ♣ Zijn er bevredigende alternatieven?
- ♣ Komt 'de gunstige staat van instandhouding' in gevaar?

Tabel 3, niet voorkomend in Bijlage IV Habitatrichtlijn

- ♣ In hoeverre treedt schade op?
- ♣ Is er een wettelijk belang zoals onder andere eerder genoemde belangen of een belang in de vorm van het uitvoeren van werkzaamheden in verband met ruimtelijke inrichting en ontwikkeling?
- ♣ Zijn er, bevredigende, alternatieven?
- ♣ Komt 'de gunstige staat van instandhouding' in gevaar?

Broedvogels (zie §Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.)

- ♣ In hoeverre treedt schade op?
- ♣ Is er een wettelijk belang zoals bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, bedreiging volksgezondheid of openbare veiligheid?
- ♣ Zijn er bevredigende alternatieven?
- ♣ Komt 'de gunstige staat van instandhouding' in gevaar?

Voor een overzicht van de soorten van Bijlage IV zie:

<http://www.minlnv.nederlandsesoorten.nl>.

4.2.2.5 Gedragscode

Indien men in het bezit is van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode hoeft bij werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud en van bestendig gebruik voor de **Tabel 2- en 3-soorten** en ook voor vogels geen ontheffing te worden aangevraagd, mits aantoonbaar wordt gewerkt met deze gedragscode. Het is ook mogelijk te werken conform een dergelijke goedgekeurde gedragscode zonder deze zelf te hebben opgesteld. Te beïnvloeden soorten dienen dan wel in de gebruikte gedragscode te worden behandeld!

Bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting hoeft voor **Tabel 2-soorten** geen ontheffing te worden aangevraagd wanneer men in het bezit is van (of aansluit bij) een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode.

4.2.3 Overige bescherming

Naast de gebieden die beschermd zijn volgens bepalingen van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn soms andere gebiedsbeschermende bepalingen van kracht.

Dit kunnen regionale of provinciale plannen of visies zijn die gebieden of soort(groep)en (extra) beschermen. Een voorbeeld hiervan zijn de 'weidevogelleefgebieden' in de Provincie Noord-Holland. Per gebied

zal moeten worden nagegaan of dergelijke bepalingen aan de orde zijn.

4.2.3.1 Ecologische hoofdstructuur

Ingrepen in gebieden die horen bij de EHS worden in principe niet toegestaan, tenzij bijvoorbeeld uitgesloten is dat de ingreep een negatief effect heeft op de EHS of de ingreep een groot maatschappelijk belang dient. Als een dergelijke ingreep wordt toegestaan, moeten eventuele nadelige gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen en de resterende schade moet worden gecompenseerd.

4.3 Procedure

4.3.1 Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

Bij de realisatie van een project dient beoordeeld te worden in welke mate er sprake is van negatieve effecten op aanwezige soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt.

Zijn er negatieve effecten mogelijk op soorten van **Tabel 2** en/of **Tabel 3** dan dient een “Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid of vijfde lid onderdeel c” te worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van EZ. Deze aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ Het desbetreffende projectplan.
- ♣ Een actuele en volledige inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied (ongeveer 5 jaar geldig).
- ♣ Een beschrijving van de te verwachten schade voor de in de aanvraag vermelde soorten.
- ♣ Een beschrijving hoe de schade aan de beschermde soorten tot een minimum kan worden beperkt.
- ♣ Een beschrijving van voorgenomen mitigerende en/of compenserende maatregelen indien schade onvermijdelijk is.

Voor de eerdergenoemde **Tabel 3**-soorten dient wegens een uitgebreide toets ook te worden vermeld:

- ♣ Onderbouwing van de keuze voor de geplande locatie van de voorgenomen activiteit en onderzoek naar alternatieve locaties.
- ♣ De onderbouwing van het wettelijke belang van de voorgenomen activiteit.

4.3.2 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Vanaf 1 oktober 2010 is het mogelijk geworden voor particulieren, bedrijven en overheden om voor projecten een zogenaamde omgevingsvergunning aan te vragen onder de ‘Wet algemene bepalingen omgevingsrecht’ (Wabo).

De omgevingsvergunning komt in plaats van een groot aantal andere losse vergunningen en kan digitaal (of op papier) bij de gemeente waarin de activiteit plaats vindt, worden aangevraagd. Formulieren zijn (digitaal) te verkrijgen via www.omgevingsloket.nl.

Ook een ontheffing Flora- en faunawet kan onder de Wabo worden aangevraagd in het formulier door aan te geven dat 'Handelingen worden verricht met gevolgen voor beschermde dieren en planten'. Vervolgens kan met het (digitale) formulier, ongeveer op dezelfde wijze als bij de ontheffingsaanvraag zoals hierboven beschreven, worden aangegeven welke beschermde flora en fauna voorkomt, wat de verwachte schade is, wat het belang is van de ingreep en welke verzachtende (mitigerende) en/of compenserende maatregelen worden getroffen. De gemeente waarbij de aanvraag is ingediend stuurt de informatie omtrent beschermde flora en fauna naar het ministerie van EZ die een 'Verklaring van geen bedenkingen' (Vvgb) afgeeft als onderdeel van de omgevingsvergunning. Als voorschriften worden overtreden van de door het ministerie van EZ afgegeven Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) en beschermde soorten worden geschaad, moeten de gemeenten handhaven. Bij een overtreding van de Flora- en faunawet die los staat van de Wabo, moet het ministerie van EZ optreden.

Mogelijke sancties zijn geldelijke boetes of het stilleggen van werkzaamheden.

5

Conclusies en aanbevelingen

Tijdens de inventarisatie zijn beschermde soorten vissen en amfibieën aangetroffen (zie Tabel 4).

- ♣ De aangetroffen Groene kikker is een licht beschermde algemene soort. Voor deze soort gelden geen verbodsbepalingen als werkzaamheden worden verricht in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, zoals de plannen voor het realiseren van de zorgwoning. Een ontheffing is voor deze soort niet nodig.
- ♣ In het onderzoeksgebied zijn beschermde vissen uit tabel 2 en 3 gevonden (zie Tabel 4). Het gaat om Kleine modderkruiper, de Marmergrondel (geen Tabel, best beschouwd als Tabel 2 soort) en de Grote modderkruiper. Wanneer ingrijpende werkzaamheden aan watergangen worden uitgevoerd waarbij negatieve effecten voor beschermde vissen kunnen optreden, dan dient in ieder geval voor Grote modderkruiper (beschermd onder Tabel 3 van de FF-wet) een ontheffingsaanvraag te worden ingediend, waarin passende mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven (zie §4.3.1). Wanneer niet volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt, dient tevens ontheffing te worden aangevraagd voor de aangetroffen Tabel 2 soorten (Kleine modderkruiper en Marmergrondel).

Voor de bescherming en het voortbestaan van de lokale populatie van de Grote modderkruiper kunnen de volgende praktische richtlijnen worden gehanteerd.

- ♣ Het is van belang dat de huidige eigenschappen van het biotoop gehandhaafd worden. De twee belangrijkste eigenschappen van de betreffende watergang zijn de geïsoleerde ligging ten opzichte van overige watergangen en de ontwikkelde water- en oevervegetatie. Indien er besloten wordt (onderhouds-) ingrepen uit te voeren aan de betreffende watergang, zijn een aantal handvatten

Nederlandse naam	FF	HR	RL
Vissen			
Grote modderkruiper	3	II	KW
Kleine modderkruiper	2	II	
Marmergrondel		III	
Amfibieën			
Groene kikker	1	V	

Tabel 4.

Aangetroffen beschermde vissoorten in onderzoeksgebied Zorgwoning Oude Weg te Rhoon in 2013.

FF = Flora- en faunawet, met vermelding van beschermingsregime 2 = overig, 3 = streng beschermd (HR IV/ bijlage 1 AMvB en broedvogels), **JBS** = vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten); **HR** = Habitatrichtlijn, met vermelding van de bijlage; **RL** = Rode lijst, met vermelding van categorie KW = kwetsbaar

van toepassing om schade aan deze kwetsbare plek tot een absoluut minimum te beperken. Zo wordt aanbevolen om eventuele ingrepen als schonen en baggeren gefaseerd uit te voeren; bijvoorbeeld een afwisseling van 25 strekkende meter uitvoer van werkzaamheden gevolgd door 25 strekkende meter ongemoeid laten. Eventueel verwijderde water- en oevervegetatie, maar ook bagger dient op de kant verwerkt te worden en uitvoerig nagezocht te worden op aanwezig leven, waaronder Grote modderkruipers. Zodoende kunnen deze dieren bij terugzetten bijdragen aan het stabiel voortbestaan van de populatie.

- ♣ De uitvoer van schoon- of baggerwerken dient met sterke voorkeur handmatig te gebeuren (baggerhaak en baggerbeugel). Met handmatig uitvoeren van dergelijke werkzaamheden krijgt aanwezig leven, waaronder Grote modderkruiper, meer kans een veilig heenkomen te zoeken.
- ♣ Het geïsoleerd laten van de watergang is van levensbelang voor de aanwezige populatie Grote modderkruipers. Tot slot is een sterk advies om de betreffende watergang, alsmede andere watergangen, te beschermen van afval of rondslingerend materiaal tijdens de bouwfase van de zorgwoning.

Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten (alle regimes) geldt de zorgplicht (zie §4.2.2.1). Teneinde de zorgplicht na te leven kan men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

- ♣ Wanneer aanwezige begroeiing of bodemmateriaal (takken, stronken) gefaseerd verwijderd wordt geeft dit bodembewonende dieren de kans om in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied op te zoeken.
- ♣ Om schade aan vissen en amfibieën te beperken moeten de werkzaamheden aan wateren en oevers zoveel mogelijk worden uitgevoerd in de periode augustus tot en met oktober in verband met de perioden van voortplanting en overwintering.
- ♣ Nieuwe wateren moeten zoveel mogelijk worden aangelegd voorafgaand aan het dempen van bestaande. Uit de te dempen wateren kunnen beschermde amfibieën (alle stadia) of vissen weggevangen worden door de wateren af te dammen en het waterniveau te verlagen. Deze dieren kunnen vervolgens worden overgebracht naar een geschikt water in de nabije omgeving.

6 Literatuur

- CUR, 1999. *Natuurvriendelijke oevers: Fauna* (red. H. Hollander). Hoofdstuk 6 Monitoring en evaluatie, pp. 76-105. Publicatie 203, Stichting CUR, Gouda.
- BEER, R. DE, 2013. *Zorgwoning Oude Weg te Rhoon, Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet*. G&G-advies, Vander Goes en Groot, Alkmaar.
- BOER, W.A. & V. NEDERPEL, 2008. *Natuurinventarisatie Midden-IJsselmonde, Een onderzoek naar flora, vegetatie en fauna in plangebied Buytenland op IJsselmonde in 2007*. G&G-rapport 2007-71, Van der Goes en Groot, Kwintsheul.
- CREEMERS, R.C.M., & J.C.W. VAN DELFT (RAVON, RED.), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland - Nederlandse Fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- NIE, H.W. DE & G. VAN OMMERING, 1998. *Bedreigde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst*. Rapport nr. 33, IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. 2^e herziene druk. Doetinchem.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Beschermde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Voorstel voor een rode lijst*. Nieuwegein.
- NÖLLERT, A, C. NÖLLERT, 2001. *Amfibieëngids van Europa*. TIRION Uitgevers bv, Baarn.
- PROVINCIE ZUID-HOLLAND, 2004. *Beschermde planten en dieren in Zuid-Holland. De verspreiding van de Europese Habitatrichtlijnsoorten in kaart*. Den Haag.
- RAVON- WEBSITE; WWW.RAVON.NL
- SDU UITGEVERS, 2002-2007. *Flora- en faunawet, bewerkt en toegelicht door mr. L. Boerema, M.A. Huber, mr. drs. D. van der Meijden, J.A.M. van Spaandonk & mr. A.S. Vreugdenhil*. Koninklijke Vermande, Den Haag.

Bijlage 1 Verspreidingskaart beschermde vissen

